

DOI: [10.32702/2307-2105-2020.12.130](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.12.130)

УДК 330.34.014.2

*Г. З. Леськів,
к. т. н., доцент, завідувач кафедри менеджменту,
Львівський державний університет внутрішніх справ, Україна*

РОЗВИТОК ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

*G. Leskiv
Lviv State University of Internal Affairs, Ukraine*

DEVELOPMENT OF A GREEN ECONOMY IN THE CONTEXT OF ENVIRONMENTAL PROTECTION

Проведено дослідження основних шляхів розвитку зеленої економіки в контексті забезпечення захисту навколишнього середовища. Визначено, що концепція зеленої економіки повинна включати в себе ідеї багатьох областей економічної науки, філософії та екології, таких як економіка навколишнього середовища, постмодернізм, ресурсо-орієнтована економіка, економіка навколишнього середовища, антиспоживацтво, антиглобалізм, зелений анархізм, зелена політика, теорія міжнародних відносин та ін. Виділено основні етапи розвитку зеленої економіки в контексті забезпечення захисту навколишнього середовища. Доведено, що зелена економіка означає сприяння економічному зростанню і розвитку, при якому природні активи продовжують забезпечувати ресурси та екологічні послуги. Охарактеризовано, що зелена економіка забезпечує практичний та гнучкий підхід до досягнення конкретного, вимірного прогресу за всіма її економічним та екологічним принципам, в той же час повністю беручи до уваги соціальні наслідки екологізації динаміки економічного зростання.

The concept of a green economy is based on the assumption that economic and environmental policies can stimulate a green economy and improve carbon, energy and material efficiency, while conserving natural assets and improving the quality of life of people. A green economy means fostering economic growth and development while ensuring the conservation of natural assets and an uninterrupted supply of the resources and ecosystem services on which our well-being depends. This requires stimulating investment and innovation that will underpin sustainable growth and create new economic opportunities. A study of the main ways of developing a green economy in the context of ensuring environmental protection was carried out. It is determined that the concept of a green economy should include ideas from many areas of economic science, philosophy and ecology, such as environmental economics, postmodernism, resource-based economy, environmental economics, anti-consumerism, anti-globalism, green anarchism, green politics, theory of international relations, etc. The main stages of development of a green economy in the context of ensuring environmental protection are highlighted. A green economy has been proven to mean promoting economic growth and development in which

natural assets continue to provide resources and environmental services. It is characterized that the green economy provides a practical and flexible approach to achieving concrete, measurable progress in all its economic and environmental principles, while fully considering the social consequences of greening the dynamics of economic growth. A green economy means promoting economic growth and development, in which natural assets continue to provide resources and environmental services. A green economy provides a practical and flexible approach to achieving concrete, measurable progress across all of its economic and environmental principles, while fully considering the social consequences of greening economic growth dynamics. Green economy strategies aim to ensure that natural assets can reach their full economic potential in a sustainable manner. This potential includes the provision of vital life support services - clean air and water, as well as sustainable biodiversity needed to support food production and human health. Natural assets cannot be replaced indefinitely, so this should be taken into account in green economy policies.

Проведено исследование основных путей развития зеленой экономики в контексте обеспечения защиты окружающей среды. Определено, что концепция зеленой экономики должна включать в себя идеи многих областей экономической науки, философии и экологии, таких как экономика окружающей среды, постмодернизм, ресурсо-ориентированная экономика, экономика окружающей среды, антипотребительство, антиглобализм, зеленый анархизм, зеленая политика, теория международных отношений и др. Выделены основные этапы развития зеленой экономики в контексте обеспечения защиты окружающей среды. Доказано, что зеленая экономика означает содействие экономическому росту и развитию, при котором природные активы продолжают обеспечивать ресурсы и экологические услуги. Охарактеризованы, что зеленая экономика обеспечивает практический и гибкий подход к достижению конкретного, измеримого прогресса по всем ее экономическим и экологическим принципам, в то же время полностью учитывая социальные последствия экологизации динамики экономического роста.

Ключові слова: економіка, зелена економіка, навколишнє середовище, захист, розвиток.

Keywords: economy, green economy, environment, protection, development.

Ключевые слова: экономика, зеленая экономика, окружающая среда, защита, развитие.

Постановка проблеми. Концепція «зеленої» економіки заснована на припущенні, що економічна та екологічна політика може стимулювати «зелену» економіку і підвищувати вуглецеву, енергетичну і матеріальну ефективність, зберігаючи при цьому природні активи і покращуючи якість життя людей.

Зелена економіка означає стимулювання економічного зростання і розвитку при одночасному забезпеченні збереження природних активів і безперебійного постачання ресурсами і екосистемними послугами, від яких залежить наше благополуччя. Для цього слід стимулювати інвестиції та інновації, які ляжуть в основу сталого зростання і відкриють нові економічні можливості.

Відповідаючи на виклик часу, ряд країн приступили до екологізації економіки, що вимагає поліпшення виробничих процесів і створення нових, більш ефективних продуктів, стимулювання інновацій і структурних змін в економіці, створення умов для фінансової консолідації шляхом перегляду складу і ефективності державних витрат і збільшення доходів за рахунок зростання плати за забруднення, зміцнення довіри інвесторів за рахунок більшої передбачуваності і стабільності, створення більш збалансованих макроекономічних умов і стабільних цін на природні ресурси. Для розробки ефективної політики в підтримку «зеленої» економіки потрібна надійна інформація, що відображає взаємозв'язок між економікою і навколишнім середовищем. Процеси моніторингу і оцінка прогресу щодо «зеленої» економіки не тільки сприяють кращому розумінню чинників, які її визначають, але також вказують на можливість синергізму стосовно взаємопов'язаних економічних і екологічних цілей. Правильне уявлення про природні багатства країни і існуючих економічних можливостях, моніторинг екологічних аспектів якості життя сприяють визначенню пріоритетів державної політики. Надійні дані також необхідні для інформування громадськості про прогрес в «зеленій» економіці.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Дослідження основних шляхів розвитку зеленої економіки, здійснювали наступні іноземні вчені: Алєн та Слоуз [1]; Барбієр [2]; Карпотті і Байлер [3]; Дієр, Акпарова, Токбаєв і Туєтунікова [4]; Енді і Седіако [5]; Якобкс [6]; Констацк [7] та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Відаючи належне науковому здобутку провідних вчених, ми зазначимо, що сьогодні, досі залишається не повністю розкритим питання визначення основних шляхів розвитку зеленої економіки в контексті забезпечення захисту навколишнього середовища.

Постановка завдання. Мета дослідження – охарактеризувати основні шляхи розвитку зеленої економіки в контексті забезпечення захисту навколишнього середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження. Успіх реалізації державних ініціатив, спрямованих на сталє економічне зростання, багато в чому залежить від стійкого розуміння в свідомості людей норми ставлення до навколишнього середовища і соціальної відповідальності. Однак навіть позиція «екологічного байдужості», що сформувалася десятиліттями, може трансформуватися у відповідь на прозорі і ефективні кроки влади в напрямку реалізації концепції сталого розвитку та зеленої економіки на національному рівні, які супроводжуються всебічною популяризацією екологічно безпечної поведінки та ідеї про те, що деградація навколишнього середовища є частиною економічного розвитку - проблема кожного громадянина, оскільки її наслідки будуть мати негативний вплив на добробут усіх, за винятком жителів Землі.

В умовах інтенсивної глобалізації, інтеграції і транснаціоналізації економіки ряд проблем, серед яких важливе місце займає формування «екологічно орієнтованого» менталітету, набувають глобальних масштабів, оновлюються в міжнародному масштабі і втрачають національність.

Концепція зеленої економіки повинна включати в себе ідеї багатьох областей економічної науки, філософії та екології, таких як економіка навколишнього середовища, постмодернізм, ресурсо-орієнтована економіка, економіка навколишнього середовища, антиспоживацтво, антиглобалізм, зелений анархізм, зелена політика, теорія міжнародних відносин та ін.

Стратегія зеленої економіки повинна визначати ряд ключових тенденцій, які потребують дій, а також ряд довгострокових цілей і конкретних заходів на рівні ЄС для їх досягнення:

- обмеження зміни клімату. Першою конкретною метою стратегії є обмеження зміни клімату та його наслідків шляхом виконання зобов'язань за Кіотським протоколом і Європейській стратегії зі зміни клімату;
- обмеження негативного впливу транспорту і зменшення регіональних відмінностей - ще одна довгострокова мета. Визначено, що необхідно зробити транспорт екологічно чистим і здоровим;
- просування більш стійких способів виробництва і споживання. Необхідно розірвати зв'язок між економічним зростанням і деградацією навколишнього середовища і звернути увагу на те, яке навантаження можуть витримати екосистеми [1];
- збалансоване управління природними ресурсами.

Теорія зеленої економіки заснована на трьох аксіомах [2-7]:

- неможливо нескінченно розширювати сферу впливу в обмеженому просторі;
- неможливо вимагати задоволення нескінченно зростаючих потреб в умовах обмежених ресурсів;
- все на поверхні землі взаємопов'язане.

Зелені сектори економіки передбачають зміну структури економіки, в якій:

- більше уваги приділяється соціальному аспекту сталого розвитку (соціальна згуртованість, забезпечення доступу до різноманітних ресурсів, боротьба з бідністю і безробіттям і т. д.);
- економіка заснована не тільки на видобувному секторі, але все більше на обробному секторі та секторі послуг;
- переважають інвестиції в екологічно чисте виробництво, споживання, а також в підвищення якості товарів і послуг з екологічної точки зору;
- природні ресурси використовуються на постійній основі, незалежно від викопного палива;
- «екологічна робоча система» формується в сільському господарстві, промисловості, дослідженнях і розробках, в адміністративній діяльності та у сфері послуг.

Тепер стратегія зеленої економіки розглядається як новий тип, яка працює на екологічно чистих, ресурсозберігаючих і оптимізують ландшафт технологіях і застосовує сучасні методи для реалізації зеленого розвитку, адаптуючи існуючий виробничий процес і спосіб життя суспільства. Концепцію зеленої економіки слід розуміти як низьковуглецеву, ресурсозберігаючу і соціально інклюзивну модель економіки та державного устрою.

Отже, основними шляхами розвитку зеленої економіки повинні бути наступні (рис. 1):

1 - аналіз поточного стану зеленої економіки в контексті управління природними ресурсами і ландшафтними об'єктами. На цьому етапі здійснюється ретельний аналіз існуючої ситуації з подальшим виявленням найбільш проблемних ділянок, а також основних перспектив процесів і механізмів управління природними ресурсами.

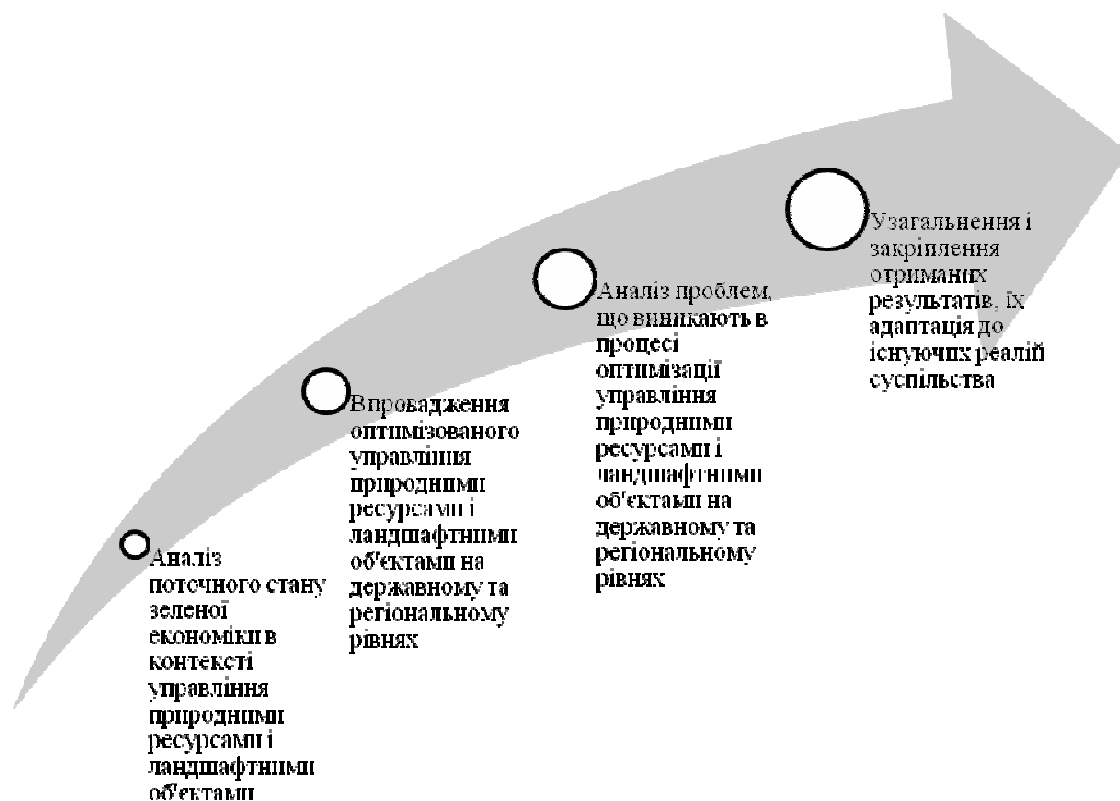

Рис. 1. Основні етапи розвитку зеленої економіки в контексті забезпечення захисту навколишнього середовища

2 - впровадження оптимізованого управління природними ресурсами і ландшафтними об'єктами на державному та регіональному рівнях. На цьому етапі робиться спроба узгодити первинні заходи щодо вдосконалення процесу зеленої економіки в контексті оптимізації процесу захисту навколишнього середовища. Варто зазначити, що цей етап не можна вважати остаточним, так як після нього повинна пройти повна оцінка ефективності вжитих заходів.

3 - аналіз проблем, що виникають в процесі оптимізації управління природними ресурсами і ландшафтними об'єктами на державному та регіональному рівнях. На цьому етапі проводиться аналіз і оцінка тих проблем або труднощів, які виникли на другому етапі в процесі оптимізації управління природними ресурсами і ландшафтними об'єктами на державному та регіональному рівнях. Надалі на основі аналізу цих проблем можна буде сформулювати і внести необхідні корективи.

4 - узагальнення і закріплення отриманих результатів, їх адаптація до існуючих реалій суспільства. На цьому етапі систематизуються результати і формується цілісна парадигма процесу вдосконалення зеленої економіки в країні в контексті оптимізації ресурсної бази і ландшафтних об'єктів. Ця парадигма повинна відрізнятися гнучкістю і адаптованістю, так як вона повинна бути легко реалізована для різних країн.

Висновки. Зелена економіка означає сприяння економічному зростанню і розвитку, при якому природні активи продовжують забезпечувати ресурси та екологічні послуги. Зелена економіка забезпечує практичний та гнучкий підхід до досягнення конкретного, вимірного прогресу за всіма її економічним та екологічним принципам, в той же час повністю беручи до уваги соціальні наслідки екологізації динаміки економічного зростання. Стратегії зеленої економіки спрямовані на забезпечення того, щоб природні активи могли повністю реалізувати свій економічний потенціал стійким чином. Цей потенціал включає надання життєво важливих послуг з підтримки життя - чистого повітря і води, а також сталого біорізноманіття, необхідних для підтримки виробництва продуктів харчування і здоров'я людини. Природні активи не можна замінити нескінченно, тому в політиці зеленої економіки це повинно враховуватися.

Список використаних джерел.

1. Allen, C., Clouth, S. (2012). A Guidebook to the Green Economy. Issue 1: Green Economy, Green Growth, and Low-Carbon Development *History, Definitions and a Guide to Recent Publications*. UN Division for Sustainable Development.

2. Barbier, E. B. (2011). The Policy Challenges for Green Economy and Sustainable Economic Development. *Natural Resources Forum*, 35(3), 233–245. <https://doi.org/10.1111/j.1477-8947.2011.01397.x>.
3. Caprotti, F., Bailey, I. (2014). Making Sense of the Green Economy. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 96(3), 195–200. <https://doi.org/10.1111/geob.12045>
4. Diyar, S., Akparova, A., Toktabayev, A., Tyutunnikova, M. (2014). Green Economy - InnovationBased Development of Kazakhstan. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 140, 695–699. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.04.497>.
5. Endl, A., Sedlacko, M. (2012). National Sustainable Development Strategies – What Future Role with Respect to Green Economy? UNCSO Side Event Policy Brief, European Sustainable Development Network (ESDN), Vienna.
6. Jacobs, M. (2012). Green Growth: Economic Theory and Political Discourse. Centre for Climate Change Economics and Policy, Working Paper No. 108. *Grantham Research Institute on Climate Change and the Environment*, Working Paper No. 92.
7. Konstańczak, S. (2014). Theory of Sustainable Development and Social Practice. *Problemy Ekorozwoju/Problems of Sustainable Development*, 9(1), 37–46.

References.

1. Allen, C. and Clouth, S. (2012). A Guidebook to the Green Economy. Issue 1: Green Economy, Green Growth, and Low-Carbon Development - *History, Definitions and a Guide to Recent Publications*, [Online], available at: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/GE%20Guidebook.pdf> (Accessed 12 Dec 2020).
2. Barbier, E. B. (2011). “The Policy Challenges for Green Economy and Sustainable Economic Development”, *Natural Resources Forum*, vol. 35(3), pp. 233–245. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1477-8947.2011.01397.x>.
3. Caprotti, F. and Bailey, I. (2014). “Making Sense of the Green Economy”, *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, vol. 96(3), pp. 195–200. DOI: <https://doi.org/10.1111/geob.12045>
4. Diyar, S., Akparova, A., Toktabayev, A. and Tyutunnikova, M. (2014). “Green Economy – Innovation Based Development of Kazakhstan”, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, vol. 140, pp. 695–699. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.04.497>
5. Endl, A. and Sedlacko, M. (2012). National Sustainable Development Strategies – What Future Role with Respect to Green Economy? UNCSO Side Event Policy Brief, European Sustainable Development Network (ESDN), Vienna.
6. Jacobs, M. (2012). Green Growth: Economic Theory and Political Discourse. Centre for Climate Change Economics and Policy, Working Paper No. 108. *Grantham Research Institute on Climate Change and the Environment*, Working Paper No. 92. [Online], available at: <https://www.lse.ac.uk/GranthamInstitute/wp-content/uploads/2012/10/WP92-green-growth-economic-theory-political-discourse.pdf> (Accessed 12 Dec 2020).
7. Konstańczak, S. (2014). “Theory of Sustainable Development and Social Practice”, *Problemy Ekorozwoju*, vol. 9(1), pp. 37–46, available at: https://www.researchgate.net/publication/260390513_Theory_of_sustainable_development_and_social_practice (Accessed 12 Dec 2020).

Стаття надійшла до редакції 20.12.2020 р.